

що зумовило виокремлення чотирьох груп очікуваних навчальних результатів у мовно-літературної галузі та вимог оновленої Типової освітньої програми;

- підготовлено та опубліковано чинний підручник «Українська мова» для 7 класу закладів загальної середньої освіти, спрямований на формування компетентного мовця;
- результати дослідження оприлюднено на конференціях різного рівня, вебінарах, семінарах, круглих столах, а також у статтях і тезах.

### ***Проектування змісту навчання української мови на базовому предметному циклі навчання***

*О.М. Горошкіна,  
доктор педагогічних наук, професор,  
завідувачка відділу  
навчання української мови та літератури  
Інституту педагогіки НАПН України*

В умовах сучасного інформаційного суспільства функції української мови як шкільного предмета розширюють діапазон і набувають прагматичного характеру, оскільки мова є не тільки засобом спілкування, а й інструментом пізнання, соціалізації, розвитку особистості. Формуючи вміння здобувати, обробляти, застосовувати інформацію, мова є потужним засобом самоосвіти учнів у різних галузях. Це зумовлює оновлення змісту навчання української мови на базовому предметному циклі навчання. Важливо забезпечити наступність із попереднім – адаптаційним циклом і підготувати здобувачів освіти до навчання в профільній школі.

Зміст навчання української мови має забезпечити відповідність результатів навчання сучасним вимогам суспільства, інтересам, потребам і здібностям здобувачів освіти; сприяти формуванню в них предметної і ключових компетентностей, наскрізних умінь.

Проектування змісту передбачає розроблення концептуальних засад шкільної мовної освіти; визначення принципів і критеріїв добору змісту навчання, відображення його в модельній і навчальних програмах; структурування його в практично орієнтованих підручниках і зошитах-посібниках на компетентнісних засадах; розроблення алгоритмів методичної адаптації нових мовознавчих відомостей з урахуванням вікових особливостей здобувачів освіти, пошук оптимальних способів їх репрезентації (тексти, у тому числі змішані, перервані, вправи інформаційної дії, інфографіка тощо); розроблення навчальних і методичних матеріалів, що реалізується в електронних додатках до підручників, календарно-тематичних планах, навчальних і методичних посібниках, методичних рекомендаціях.

Вивчення освітньої практики, наукової літератури з проблеми дослідження уможливило висновок про необхідність посилення комунікативного складника мовної підготовки, доцільності введення в шкільний курс української мови відомостей про жанри мовлення, окремих риторичних відомостей, що позитивно

впливає на формування комунікативних умінь здобувачів освіти, демонструє функційні можливості мовних одиниць. Обов'язковим складником підручника є компетентнісно орієнтовані завдання, спрямовані на формування наскрізних умінь та ключових компетентностей здобувачів освіти.

Навчання української мови має забезпечити інтелектуальний розвиток учня, формування здатності ідентифікувати себе як свідомого представника своєї нації, уміння адекватно реагувати на суспільні запити й виклики; прагнення до самовдосконалення, саморозвитку й самоосвіти, показником чого є сформованість предметної і ключових компетентностей.

### ***Ключові орієнтири оновлення змісту навчання української мови в 7-9 класах закладів загальної середньої освіти***

*Н.Б. Голуб,  
доктор педагогічних наук, професор,  
головний науковий співробітник  
відділу навчання української мови та літератури  
Інституту педагогіки НАПН України*

Реформування загальної середньої освіти передбачає значне оновлення. Усвідомлення суті цього процесу сприятиме якості навчально-методичної продукції (модельних і навчальних програм, підручників, посібників), а також авторських методик. З огляду на те, що роль сучасної освіти визначають три напрями – *індивідуальний* (сприяння розвиткові особистості учнів), *культурний* (сприяння глибинному розумінню світу) і *економічний* (формування в учнів необхідних навичок, що допоможуть йому заробляти на життя й забезпечувати економічну ефективність), саме програми й методики навчання, орієнтовані на них, зможуть реально забезпечити виконання освітніх завдань.

Результати констатувального експерименту дають підстави для визначення ключових орієнтирів дослідження, а саме:

1. Процес навчання української мови переорієнтовуємо зі збагачення знаннями й умінями на розвиток особистості здобувачів освіти, виявлення індивідуальних особливостей кожного з метою сприяння самореалізації.

2. Спрямовуємо зусилля на розвиток емоційної й розумової сфер, забезпечуємо морально-етичне, естетичне й патріотичне виховання, сприяємо розвиткові творчих здібностей.

3. Посилюємо важливість ціннісних орієнтирів, цінність емоцій, що забезпечують формування у підлітків переконань і поглядів на життя, світ і людей, сприяють усвідомленню себе, своїх можливостей, уподобань, визначають плани на майбутнє.

4. Практикуємо постійне залучення різноманітних мисленнєвих операцій (зіставлення, порівняння, аналіз, синтез), що сприяють формуванню думок, відчуттів, продукуванню ідей.